

Motion till riksdagen

1988/89:Ub744

av Stig Alemyr m.fl. (s, m, fp, c)

Antagningen till grundskollärlinjen vid högskolan i Kalmar

Riksdagen har i maj 1988 enhälligt beslutat att grundskollärlinjen skall lokaliseras till Kalmar, Gävle och Uppsala med start läsåret 1989/90. Därmed har det tidigare riksdagsbeslutet från juni 1986 upphävts.

Beslutet har fattats p.g.a. samhällets växande behov av lärare och förväntade lärarbrist med åtföljande krav på en kraftig ökning av planeringsramen för grundskollärlinjen. Viktiga motiv vid lokaliseringsbeslutet har varit att tillvarata befintlig organisation vid nämnda högskolor samt att förbättra rekryteringsläget genom en decentraliserad utbildningsorganisation.

Av riksdagsbeslutet kan avläsas en planeringsram om cirka 120 platser per högskoleenhet. "Den exakta dimensioneringsnivån för denna lärarutbildning för budgetåret 1989/90 får avgöras av regeringen i samband med beredningen av 1989 års budgetproposition". (UbU 1987/88:25 s. 14).

Även rekryteringen behandlades avslutningsvis. Vid beslutstillfället förelåg dels snabbstatistik över ansökningarna till grundskollärlinjen från UHÄ (april), dels slutlig statistik (mitten av maj).

"Utskottet har erfarit att antalet sökande till lärarutbildning i matematik och naturorienterade ämnen är litet. Enligt utskottets uppfattning är det oroande att intresset för utbildningen är så lågt bland dem som har erforderliga förkunskaper i matematik och naturvetenskapliga ämnen. Tillgången på arbete för lärare kan förutses bli gynnsam under 1990-talet. Det är därför utomordentligt viktigt att UHÄ vidtar aktiva åtgärder för att förbättra rekryteringen till linjen." (UbU 1987/88:25 s. 16).

Riksdagen har därmed anvisat en väg för att komma till rätta med rekryteringsproblemen.

Särskilda planeringsmedel, 870 000 kr. per högskoleenhet har anvisats inför starten läsåret 1988/89.

Åtgärder med anledning av riksdagens beslut

Högskolan i Kalmar har med stöd av riksdagens ställningstagande vidtagit erforderliga förberedelser för start av grundskollärlinjen höstterminen 1989. Detta gäller såväl beträffande framställning av lokal plan och kursplaner som förberedelser för en ny praktikorganisation i samverkan med länets kommuner. Fortbildningsinsatser för lärarutbildare pågår och har planerats även för läsåret 1989/90.

Rekryteringsfrämjande åtgärder har pågått sedan maj med framställning och distribution av informationsmaterial samt information till syo-konsulen-

ter och till regionens gymnasieskolor inför starten höstterminen 1989. Ytterligare material är under arbete.

Personal och organisations inom lärarutbildning och förvaltning har anpassats till grundskollärlinjens start höstterminen 1989.

Högskolan i Kalmar har en fulltalig lärarpersonal. Riskförklaring för berörd lärarpersonal hävdes i juni 1986. Inga flyttningar har skett i samband med tidigare krisläge. Nyrekrytering till två lektorstjänster p.g.a. pensionsavgångar har förberetts. Högskolan är angelägen om att fullgöra påbörjade satsningar.

Läraryrke och rekrytering

Den planerade intagningen till lärarutbildningen under 1990-talet kommer inte att räcka. SCB:s prognoser över det framtida läraryrket överträffas av verkligheten. Födelsetalen försätter att öka – 1987:105 000, 1988:112 000 –, vartill kommer en ökad flykt från läraryrket m.m. Om denna utveckling fortsätter och inga åtgärder sätts in kommer ett krisläge att uppstå för skolan.

Den oroande rekryteringssituationen till grundskollärlinjen i matematik och naturorienterade ämnen har uppmärksamats av riksdagen och föranlett en anvisning till UHÄ att vidta åtgärder för att förbättra situationen.

Beträffande den allmänna rekryteringssituationen till linjens inriktning åk 1–7 måste antas att den blir betydligt bättre inför läsåret 1989/90 än inför 1988/89. Inför 1988/89 överraskades de studerande av nya bestämmelser med skärpta behörighetskrav, i form av minst 3-årig gymnasieutbildning. Huvuddelen av de studerande till den tidigare klasslärarutbildningen har rekryterats från 2-årig social linje. Inga övergångsbestämmelser har tillämpats. Inför kommande läsår har presumtiva lärarstuderande haft ett år för att komplettera sina förkunskaper. Problemen med förändrade behörighetsvillkor kan dock förväntas ge effekter under en 2–3-årsperiod.

Överväganden och förslag

- Den viktigaste uppgiften nu är att lösa en förväntad *framtida läraryrkesbrist*. Därvid krävs en offensiv hållning från samhällets sida med bl.a. systematiska åtgärder för en ökad rekrytering till lärarutbildningen. Regeringens förslag bidrar till att förvärma bristen på lärare. Lärarutbildningens dimensionering skall spegla samhällets behov av lärare.
- En *decentraliserad* utbildningsorganisation med intagningar i Gävle, Kalmar och Uppsala tillförsäkrar lärarutbildningen ett antal nya sökande, som annars inte skulle ha utbildat sig till lärare och bidrar därmed till att förbättra *rekryteringen av studerande*.
- En *decentraliserad* organisation har också viktiga effekter på *skolutvecklingen* i respektive region och underlättar *rekryteringen av utbildade lärare*.
- Den för länet viktiga kompletteringsfortbildningen har också ett direkt samband med starten av grundskollärlinjen och kan äventyras vid uppskjuten start.

- Med utgångspunkt från riksdagsbeslutet i maj 1988 och vidtagna informationsåtgärder från UHÄ, högskolor m.fl. har många studerande planerat för utbildning i Kalmar höstterminen 1989. Det bör vara ett rimligt krav att dessa studerande ej med kort varsel avvisas från tänkt studieort.
- Förslagets ekonomiska konsekvenser för högskolan i Kalmar läsåret 1989/90 kan efter preliminär beräkning i grova drag uppskattas till kostnader motsvarande minst 2 milj. kr. Övertalighet uppstår bland lärarpersonal och berör totalt ett tjugotal lärare. Även administrativ personal på central- och institutionsnivå berörs p.g.a. den lägre anslagsnivån. Vissa löpande driftskostnader är fasta administrativa kostnader, som ej minskar i ett kort perspektiv.

Den redovisade preliminära beräkningen kan visa sig vara alltför optimistisk, vad avser kostnader för berörd lärarpersonal, och det totala beloppet kan därmed väsentligen överstiga det angivna.

Regeringen har i budgetpropositionen anvisat mycket blygsamma planeringsmedel som endast delvis täcker ovanstående kostnader.

- Förslaget om uppskjuten start, med en stor nedskärning av medel som konsekvens, är med hänvisning till vad som ovan sagts ej acceptabelt. Därmed drabbas ensidigt vissa högskolor, som behövs i en framtida utbildningsorganisation. Den totala dimensioneringen bör fördelas mellan samtliga högskolor. *Särbehandlingen* av högskolorna i Kalmar, Gävle och Uppsala i samband med fastställande av dimensioneringen för 1988/89 avvisas bestämt med hänvisning till riksdagens beslut.
- Regeringens förslag har skapat stor oro bland högskolans personal. Den personalpolitik som visas upp är till stor skada för högskolans långsiktiga kompetensuppbyggnad. Förslaget står i bjärt kontrast till riksdagens uttryckliga vilja att ta till vara befintlig kompetens och organisation.

Ur många aspekter – inte minst synen på de mindre högskolorna – är det viktigt att lärarutbildningen kommer igång i Kalmar län 1989. Ett snabbt besked från riksdagen är bästa grunden för ökad rekrytering. Ärendet bör därför behandlas med förtur.

Hemställan

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar att antagningen till grundskollärlinjen vid högskolan i Kalmar sker höstterminen 1989,
2. att riksdagen beslutar att medel härför omdisponeras inom ramen för den totala dimensioneringen av grundskollärlinjen.

Stockholm den 25 januari 1989

Mot. 1988/89

Ub744

Stig Alemyr (s)

Birger Rosqvist (s)

Ewy Möller (m)

Agne Hansson (c)

Ingrid Hasselström Nyvall (fp)

Arne Andersson (s)

i Gamleby

Lena Öhrsvik (s)

Bertil Danielsson (m)

Bengt Kronblad (s)

Marianne Jönsson (c)